

Hur fungerar valen i Kuba? (uppdaterat mars 2018)

Val i Kuba

Valen på Kuba skiljer sig från våra svenska val genom att de är helt och hållet personval. På Kuba röstar väljarna inte på partier så som vi gör, även om vi i Sverige under senare år har infört ett inslag av personval. Kubas kommunistiska parti får överhuvudtaget inte delta i valen. Vidare är hela väljarkåren involverad i nomineringsprocessen som har minst lika stor betydelse som själva valet.

Kubanernas utformning av sitt system för folkets maktutövning har sina rötter i landets historia. På 1800-talet utkämpade kubanerna frihetskrig mot den spanska kolonialmakten. Kubas nationalhjälte José Martí (1853-1895) drog slutsatsen av erfarenheterna att Kuba behövde ett enda kubanskt revolutionärt parti för att slå vakt om enheten i kampen mot Spanien. Han varnade redan då för hotet från norr; USA:s annekteringssträvanden. Under Kubas år som USA:s halvkoloni 1901-1959 var erfarenheterna av det korruperade flerpartisystemet bittra. Befrielsekriget på 50-talet byggde den nationella enhet som Kuba sedan dess försvarat för att kunna stå emot USA:s ständiga försök att återinföra sin ordning.

Vi ser redan nu hur USA:s regering och högern inom EU gör allt de kan för att på konstgjord väg med pengar skapa politiska grupper som går imperialisternas ärenden. Vi behöver inte stor fantasi för att förstå vad som händer om Kuba skrotar personvalen och inför flerpartisystem. Under decennierna har USA och dess europeiska bundsförvanter slussat mängder med dollar och utrustning till s.k. dissidenter i Kuba. Ett flerpartisystem skulle öppna upp för stort utländskt stöd till ett parti som går USA:s ärenden för regimskifte.

Kubas kommunistiska parti är resultatet av ett samgående av de politiska organisationer som tillsammans genomförde revolutionen 1959. Partiets roll är ideologisk och partiet får inte lägga sig i Folkmaktens arbete?, dvs de valda församlingarnas maktutövning, för att citera Raúl Castro. Detta framgår också av Kubas grundlag, som kom till genom breda diskussioner i tiotusentals rådslagsmöten och involverade mer än sex miljoner medborgare, så gott som hela dåtidens vuxna befolkning. Grundlagsförslaget gick ut till folkomröstning. Valdeltagandet var 98 procent varav 97,7 procent röstade för förslaget. Det var de breda diskussionerna ? 16.000 ändringsförslag och synpunkter framfördes ? som var grund till denna enighet.

Hur Kubas valda församlingar väljs och fungerar framgår av grundlagen och en detaljerad särskild vallag. Till Kubas 169 kommunförsamlingar är det val med två och ett halvt års mellanrum. Vart femte år ? tre månader efter ett kommunalval ? är det val till Kubas parlament ? nationalförsamlingen ? och till de 15 provinsförsamlingarna.

Kubas medborgare har rösträtt från och med 16 år. För att kunna väljas till provins- och kommunförsamlingarna gäller också 16-årsgränsen. För att kunna väljas till nationalförsamlingen skall man ha fyllt 18.

Nomineringarna

Inför kommunalvalen samlas kvartersinvånarna till nomineringsmöte. Genom diskussion och val med handuppräknning utser de en person som de har förtroende för som sin kandidat. Mellan två till åtta intilliggande kvarter utgör en valkrets. Varje kandidat presenteras med en kort biografi och foto på ett A4-blad. På olika platser i valkretsen anslås valkretsens kandidater. Vallöften är förbjudna. Det är vad kandidaterna hittills gjort som är av intresse. På valdagen genomförs valen, och det går till ungefär som i Sverige med hemliga val. Då ska en av valkretsens minst två och högst åtta kandidater väljas till kommunförsamlingen.

Valurnorna vaktas av skolbarn. På liknande sätt som i Sverige har alla rätt att bevaka rösträkningen.

Fackföreningsrörelsen har en viktig roll i nomineringsarbetet inför valen till nationalförsamlingen och provinsförsamlingarna. Representanter från fackföreningsrörelsen (CTC) ansvarar för ordförandeskapet i de många valberedningar som upprättas i kommunerna, och på provins- och nationell nivå. Representanter från kvinnoförbundet (FMC), studentförbundet (FEU), elevförbunden (FEEM), kommittéerna för revolutionens försvar (CDR) och småböndernas organisation (ANAP) ingår i valberedningarna. 10.000-tals möten hålls på arbetsplatser och i bostadsområden.

Mängder med nomineringar diskuteras. Upp till hälften av nomineringarna skall vara ledamöter i kommunförsamlingen och hämtas därifrån. Valberedningen i en kommun tar fram förslag som har minst dubbelt så många nominerade som motsvarar kommunens antal platser i provinsförsamlingen respektive nationalförsamlingen. Kommunförsamlingen träffar de nominerade och beslutar vilka de vill se i nationalförsamlingen och i den egna provinsförsamlingen. Valberedningen kan få bakläxa och får då komma med ytterligare nomineringar. En mellanstor kommun sänder ett halvt dussin ledamöter till sin provinsförsamling och fyra till nationalförsamlingen. De minsta kommunerna har rätt till två ledamöter till vardera församling.

Valtekniskt utgör kommunförsamlingens beslut ett indirekt val av ledamöter till nationalförsamlingen och provinsförsamlingen. Indirekta val förekommer på flera håll i världen, t.ex. är presidentvalen i Finland, Tyskland och USA indirekta val. Valen till kommunaldelsnämnder i Sverige är indirekta, men på Kuba finns kommunaldelsnämnder i större städer och de valen är direkta. De ledamöter i kommunförsamlingen som är framröstade i kommundelen, och självklart också bor där, blir kommunaldelsnämnden. Val till Första Kammaren i Sveriges tvåkammarriksdag var ett indirekt val tills den ersattes av enkammarriksdagen 1971. Kubas personvalssystem är inom ramen för de olika varianter som västvärlden bekänner sig till.

Stort valdeltagande

Men Kuba nöjer sig inte med kommunförsamlingens indirekta val av ledamöter till national- församlingen och provinsförsamlingarna. Kommunförsamlingens val av ledamöter underställs hela väljarkårens ställningstagande. Således, på valsedlarna finns de personer som kommunförsamlingen vill se i sin provinsförsamling och i nationalförsamlingen. För att så skall bli verklighet måste varje kandidat få kryss av mer än femtio procent av väljarna. Om kandidaterna inte får förtroende av en majoritet av de röstande, ska det valet göras om med nya kandidater. Så har hittills inte hänt. Det har hänt att en kandidat fått lägre än 80 procent av väljarnas stöd, och det ses som ett avsevärt misslyckande. På Kuba är valdeltagandet högt. I senaste valet till national- och provins- församlingarna söndag 11 mars 2018 deltog 7 399 891, dvs. 82,9 procent, av de 8 926 575 röstberättigade. Av valsedlarna var 94,42 procent giltiga, 1,26 procent ogiltiga och 4,32 procent var blankröster. Nationalförsamlingens 605 ledamöter hade således valts, liksom de totalt 1 265 ledamöterna till Kubas 15 provinsförsamlingar.

I Kubas nationalförsamling finns många utskott, och ledamöterna ägnar mycket tid ute bland folket i sina valkretsar. Nationalförsamlingen väljer inom sig ett statsråd med 31 ledamöter att ansvara mellan sessionerna. I det valet ingår valet av landets president, vicepresidenter och sekreterare. Alla dessa val sker genom hemliga val.

För ledamöterna i national-, provins- och kommunförsamlingarna gäller att de regelbundet skall ha mottagning och ge redogörelser till väljarna. Om tio procent av väljarna i en valkrets är missnöjda med en ledamot kan de kräva nyval mitt under mandatperioden. Ledamöterna behåller lönerna från sina tidigare arbeten och ges inte extra förmåner. För ev. merkostnader får de traktamente. Valberedningarna medverkar till att sammansättningen av national- och provinsförsamlingarna speglar väljarnas sammansättning

yrkes- och åldersmässigt och också på andra sätt. Kubas nationalförsamling är med sina 53,22 procent kvinnor nu på andra plats i världen när det gäller andelen kvinnor i sitt parlament. Denna andel, liksom andelen unga har ökat stadigt under åren.

Martin Österlin, uppdaterat 17 mars 2018

[Kubas vallag \(på spanska\) PDF](#)